

УДК 061.12(430.129):02:930.25

О. Вербіцька

Архів і бібліотека Національної академії наук Німеччини (Леопольдіна) — традиції роботи та співпраці у проведенні наукових проектів з історії академії

Анотація: У статті розкриваються основні типи взаємодії Архіву і бібліотеки Національної академії наук Німеччини.

Ключові слова: архів, бібліотека, Леопольдіна, академія.

Національна академія наук Німеччини знаходиться у федеральній землі Німеччини Саксонія-Ангальт, була заснована 1 січня 1652 р. у м. Швайнфурт як «Академія дослідників природи» («Academia Naturae Curiosorum»). На сьогодні вона є однією з трьох найстаріших академій наук у світі, які протягом свого існування не припиняли свою діяльність, і найстарішою природознавчою академією світу. Її організаторами стали чотири лікарі — Й. Л. Бауш, Й. М. Фер, Б. Мецгер та Г. Б. Вольфарт. У 1687 р. імператор Леопольд I затвердив її як «Академія Священної Римської імперії імені імператора Леопольда для спостереження природи», звідки вона і отримала назву «Леопольдіна», і надав їй права і привілеї. Основними завданнями Леопольдіни були і залишаються підтримка природничих, медичних і науково-історичних досліджень, а також розвиток і поширення знань у цих галузях; девіз академії — «Досліджувати природу на благо людей». За час діяльності академії 166 її членів стали лауреатами Нобелівської премії, нині до них належить 34 члени Леопольдіни, що говорить про високий науковий статус цієї наукової організації.

До структури академії входить також Бібліотека та Архів. Бібліотека була заснована у м. Нюрнберзі 17 вересня 1731 р. п'ятим президентом Леопольдіни Й. Я. Баіером. За час діяльності академії вона перебувала у чотирьох містах Німеччини, а з 1879 р. й до сьогодні — у м. Галле; в 1904 р. для неї було збудовано власне приміщення. Спочатку вона містила 37 книг, подарованих академії; на сьогодні до її фондів належать понад 260 тис. одиниць зберігання. В її колекціях — також публікації членів академії і публікації за науковим обміном (вона має понад 500 партнерів у всьому світі, і таким чином до

неї надходять понад 900 серій наукових видань і журналів, а також монографії та дисертації, переважно з природознавства й медицини).

Архів Леопольдіни — один із найстаріших архівів академій наук світу; містить документи та матеріали за понад 350 років існування академії. Архів має власний статут та регламент діяльності. Фонди Архіву на даний час розташовані на близько 1100 погонних метрах полиць, тут містяться каталоги, списки осіб обраних у члени академії і протоколи засідань та рішень Президії, біографії і портрети членів академії, листування з питань управління цією науковою організацією, також записи з її наукової та видавничої діяльності; зберігаються й різні колекції — близько 20 тис. одиниць номерів наукових періодичних видань, документи з надісланої преси, понад 10 тис. фотографій з історії академії та історії науки, різні твори мистецтва (картини, малюнки й медалі), а також магнітофонні плівки, відеокасети й цифрові відеодиски. Архів не лише зберігає архівні документи, але й у режимі on-line надає можливість користувачам мережі Інтернет отримати потрібну інформацію. Протягом майже трьох століть Бібліотека та Архів становили одну організаційну одиницю, і лише в 1967 р. Архів було відокремлено через значне поповнення фондів.

На сьогодні виділяються три основні типи взаємодії бібліотеки та архіву: створення спільних проектів, об'єднання з метою створення цифрових ресурсів, співробітництво у рамках підтримки діяльності вчених та програм академії. Керівництвом Леопольдіни активно проводиться підтримка діяльності Архіву та Бібліотеки і визнається, що створення електронних колекцій документів є перспективною формою організації найбільш ефективних і інформа-

ційних засобів підтримки наукової і освітньої роботи науковців, а також формою культурної комунікації. Завдяки фінансовій підтримці Німецького науково-дослідного товариства (DFG) в останні роки вдалося реалізувати великі проекти щодо покращення джерел знань, які утворюють солідну базу для нових перспектив і науково-дослідних проектів.

Архівом та Бібліотекою проводяться спільні семінари з програмування та технічних засобів, які використовуються обома установами для презентації своїх фондів. Розроблено спеціальний сервіс (семінари, заняття, уроки та ін.) для громадськості, який допомагає отримати знання в галузі створення архівів документальної та усної історії, а також використання архівних матеріалів у навчанні, викладацькій, науковій та професійній роботі. Спільне використання технічних засобів та створення загальної технічної бази також стає важливим напрямком співробітництва, стимулюючи розвиток наукових і освітніх практик відвідувачів.

Леопольдіна не має власних науково-дослідних інститутів, наукова робота проводиться в основному вченими з різних наукових установ трьох німецькомовних країн — Німеччини, Австрії та Швейцарії. Нею підтримуються наукові зв'язки з ученими та науковими установами не лише у європейському регіоні, але й в усьому світі. Щороку нею проводяться численні національні та міжнародні наукові заходи, її члени надають науково обґрунтовані рекомендації та роблять експертизи. Одним із найважливіших її завдань є консультування вищих органів влади та управління і громадськості з наукових та науково-політичних питань у національному та міжнародному контексті, а також щодо розвитку сприяння фаховому росту молодих науковців. Так, спільним напрямком роботи Бібліотеки і Архіву стала підтримка діяльності «Молодої академії» («Die Junge Akademie») — установи, заснованої для молодих науковців в червні 2000 р. як спільний проект Леопольдіни та Берлін-Бранденбурзької академії наук. Метою створення та основним завданням цієї установи є широка комунікація молодих науковців різних дисциплін, розроблення проектів високого наукового рівня та проведення заходів у рамках теми «Наука—суспільство».

На сьогодні в академії широко розроблюються проекти з історії науки, передусім з питань історичного розвитку науки та наукових установ (до об'єднання Німеччини у 1991 р. науково-історичні дослідження проводилися тільки в рамках роботи її Архіву) та історії академії та діяльності її членів у ХХ ст., які фінансуються Федеральним міністерством освіти та дослідження, ландтагом

землі Саксонія—Ангальт, Союзом фундаторів німецької науки й Фондом Volkswagen. Проводився проект «Історія Леопольдіни в 1932—1954 рр.: боротьба товариства вчених за незалежність в умовах державної диктатури». Також продовжується дослідження історії Академії, зокрема, змін у її структури й форм діяльності. Спільно з іншими науковими установами на сьогодні проводяться проекти: «Позауніверситетська медична наукова мережа і наукові організації. Німецька академія натуралістів Леопольдіна у 1774—1769 рр. у дзеркалі її кореспонденції»; «Листування Карла Густава Каруса та Йоганна Вольфганга Гете»; «Листування Йоганна Бартоломеуса Троммсторффа (1770—1837)». До завершених науково-дослідних проектів з історії Академії належать: «Німецька академія натуралістів Леопольдіна в часи державної диктатури: порівняння становища Леопольдіни за часів НДР зі становищем у Третьюму Рейху»; «Становище Леопольдіни у післявоєнні роки та збереження загальнонімецького характеру Академії в 1945—1954 рр.»; «Історія Леопольдіни у 1932—1954 рр.: боротьба товариства вчених за незалежність в умовах державної диктатури»; «Генетики між двома диктатурами — на прикладі діяльності П. Гертвіг, викладача вищої школи і члена Леопольдіни»; проект підготовки збірника «350-річчя Леопольдіни — виклики та дійсність» («350 Jahre Leopoldina — Anspruch und Wirklichkeit»), опублікованого у 2002 р. до 350-річного ювілею Академії. Ці дослідження були б неможливими без фондів архіву та бібліотечних зібрань Академії, зокрема, вивчення періодичних видань Академії «Новини з діяльності Леопольдіни» («Nova Acta Leopoldina» (NAL)), «Історія Леопольдіни» («Acta Historica Leopoldina» (AHL)) та заснованого у 1670 р. наукового журналу «Ефемериди». В роботі з підготовки цих проектів активну участь приймають і співробітники науково-допоміжних установ, зокрема, ними складаються бібліографічні покажчики видань Леопольдіни. Історія проведення наукових досліджень і проектів також показує розвиток як окремих наукових галузей протягом кількох століть, так і внесок науковців академії у загальносвітовому просторі розвитку науки.

Отже, Бібліотека та Архів Національної академії наук Німеччини відіграють важливу роль в діяльності її вчених та проводжуваних проектах, задовольняючи фахові та освітні потреби, і є місцем проведення наукових заходів, забезпечуючи як традиційним чином, так і з допомогою новітніх технологій збереження культурної спадщини, а також вони виступають каталізатором для ініціатив наукової діяльності Академії, надаючи універсальний доступ до інформації.

Thank you for evaluating AnyBizSoft PDF Splitter.

A watermark is added at the end of each output PDF file.

To remove the watermark, you need to purchase the software from

<http://www.anypdftools.com/buy/buy-pdf-splitter.html>